

חינוך לחיים

פרשת בראשית

שוב להתחיל מהתחלה? שוב להאמין בעצמי שאני יכול, שוב לרצות להתחיל וגם לסיים, שוב ושוב.. כל שנה זה חוזר על עצמו, עד שסוף סוף סיימנו והנה מיד אנחנו צריכים שוב להתחיל מהתחלה, והרי אנו יודעים טוב מאוד שדרכינו רצופה מכשולות ונפילות, ואולי ח"ו אין עבודתנו רצויה לפני הקב"ה? עם כל הנפילות שלנו אולי בכלל לא משתלם להחזיק אותנו?

על הפס' "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם" מסביר רש"י "בה' בראם" ללמדנו שהעולם הזה נברא בה' לרמוז שכמו הה' שפתוחה למטה כך העולם פתוח לשבים בתשובה, כי בעוה"ז לפעמים יורדים ולפעמים עולים ע"י תשובה. בליקוטי מוהר"ן כתב "זאפילו כשמתחיל להסתכל בעצמו ורואה שאין בו שום טוב, והוא מלא חטאים ורוצה העל דבר להפילו על ידי זה בעצבות ומרה שחורה, ח"ו, אעפ"כ אסור לו ליפול מזה, רק צריך לחפש ולמצוא בעצמו איזה מעט טוב... וזה דברי רש"י שעלינו למצוא בעצמנו את הטוב ולהתחזק ולהאמין בעצמנו, ועם הכוח הזה להתחיל מהתחלה – מבראשית.

על הפס' "בשגם הוא בשר והיו ימיו מאה ועשרים שנה" - הגמ' בחולין שואלת "משה מן התורה מנין?? שנאמר "בשגם הוא בשר" ומפרש רש"י "בשגם" גימטריא כמו משה, וכתוב שם והיו ימיו 120 שנה כשני חיי משה. ויש להבין את עומק דברי חז"ל א. מה הקשר בין פס' זה לאישיות של משה רבינו? מה הכוונה היכן מוזכר משה הרי מפרשת שמות אין שום פרשה שמשה לא מוזכר (חוץ מפר' תצווה שביקש מחני נא מספרך) אז מה הכוונה משה מנין, היכן שרק נביט הוא מוזכר? (רש"י כבר מזכיר שהכוונה קודם ללידתו, היכן מרומז שהוא עתיד לבוא) ההסבר נפלא – הרי משה הצליח להגיע לפסגת היכולת שכן אנוש מסוגל להעפיל – "לא קם בישראל כמשה" "עבד נאמן קראת לו" וכד'. ויכול האדם לטעות ולחשוב שמשה רבינו היה כמלאך... ולכן זכה להגיע לדרגות הגבוהות שלו, וכך להגיע את מצפוננו שהוא אינו מסוגל לפי כוחותיו להגיע למעלתו העצומה של משה רבינו, כי אין לו הסגולות והתכונות של משה רבינו.

וזה חז"ל באים להפקיע ומדגישים שמשה רבינו נרמז דווקא במילים הללו "בשגם הוא בשר" שגם משה הוא בשר ודם כמונו!! הוא לא נולד באופן שונה מכולם. גם הוא התמודד עם יצרו. גם לו היתה בחירה לטוב ולמוטב. ובכל זאת הוא זכה להעפיל לדרגות גבוהות בכח העבודה המתמדת, בכניעת היצר בעקביות ורק כך זכה למה שזכה. כך הם דברי הרמב"ם המפורסמים "אל יעבור במחשבתך דבר זה שאומרים טפשי אומות העולם.. שהקב"ה גוזר על האדם מתחילת בריתו להיות צדיק או רשע.. אלא כל אדם ראוי להיות צדיק כמשה רבינו או רשע כירבעם.."

ככלל זוהי טעות מושרשת אצל רבים הסוברים לחשוב שגדולי ישראל נולדו כך בדרגתם הרוחנית הגבוהה ומשום כך פוטרים הם את עצמם מראש מכל דרישה ומאמץ, אך כאן חז"ל מורים לנו שגם משה רבינו כמו שאר חכמי ישראל התחילו באותה נקודת התחלה, גם הם הוצרכו לעבור אותו מסלול מוכר של צליחת ניסיונות וכבישת רצונות, בדיוק כפי שמתומדד כל יחיד ויחיד מישראל.

בעבודת ה' אין פרוטקציות – כולם מתחילים באותה נקודה – כל מעלה ומדרגה שהאדם מצליח להשיג, זוהי תוצרת של פרי עמל וגיעה עצמית.

אך תמיד צריך לזכור שגם שחוטאים ונופלים אנו כהורים וכמחנכים צריכים להיות לעזר ולאחסימך כמו שרואים דבר מעניין אחרי שאדם וחווה חטאו וכיסו עצמם בעלי תאנה, אומנם זה עשה את העבודה אבל זה כנראה מאוד לא נח. ה' הביט בהם ואמר אומנם ללא ספק חוסר הנוחות הזו מגיעה להם שהרי הם חטאו ועליהם לשאת בתוצאות, אבל הקב"ה בחר לסייע להם ולעשות להם כותנות צור. וכך כותב רבינו בחיי "מלבושים מעולים ונכבדים מעור, דרך כבוד, כי היה כבודם לכלימה אם יעמדו באותן חגורות שעשו להם" וזה חידוש גדול, למרות שלא הגיע להם, הקב"ה הכין להם חליפות יוקרה, והוא לא הסתפק בזה אלא הקב"ה גם מלביש אותם שנא' "וילבישם" וכהסבר רבינו בחיי "רצה לייחס פעולת ההלבשה אליו יתברך, להורות על אהבתו יתברך וחמלתו על יצוריו שאף על פי שחטאו – לא זז מחבבן" מדהים!!! שהרי כל מה שהיו זקוקים לבגדים זה בגלל חטאם, ובכל זאת הקב"ה ברוב רחמיו לא מתחשב איתם ולא סוגר חשבונות... אלא דואג להם בצורה המכובדת ביותר כך אנו כהורים ומחנכים – כאשר הילד לא מתנהג בצורה הראויה – נלך בדרכי הקב"ה ולא לקחת את זה באופן אישי ולא לחשוב נקמני אלא לחשוב מעשית!!! מה עכשיו אני יכול לעשות כדי לרומם אותם שלא יחטאו שוב ורק כך יוכלו להתקדם.

לע"נ אבי מורי ר' חיים ב"ר ישעיהו ז"ל

משה בירנבוים - birmoshe@gmail.com